

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

WSPÓLNOTA

nr 14/1260
13 lipca 2019
cena 30,50 zł (w tym VAT)

RANKING

**Bogactwo
samorządów**

**Brudna gra
o czyste
powietrze**

Andrzej Strzechmiński, burmistrz Łeby:

Po sezonie miasto zamiera

Zwrot środków wydanych na podnoszenie kwalifikacji

Czy żądanie zwrotu całości środków pozyskanych przez pracodawcę samorządowego z Krajowego Funduszu Szkoleniowego na podnoszenie kwalifikacji zawodowych jest zasadne?

Autor: Ewa Bożko-Kozikowska*

Pracodawcy mają możliwość, zgodnie z art. 69b ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. DzU z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.), zwana dalej: „u.p.z.i.r.p.”, na ich wniosek, uzyskania na podstawie umowy środków na sfinansowanie z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) kosztów kształcenia ustawicznego pracownika.

Są to koszty określone w art. 69 a ust. 2 pkt 1 u.p.z.i.r.p., w tym: koszty kursów i studiów podyplomowych realizowanych z inicjatywy pracodawcy lub za jego zgodą, egzaminów umożliwiających uzyskanie dokumentów potwierdzających nabycie umiejętności, kwalifikacji lub uprawnień zawodowych, badań lekarskich i psychologicznych wymaganych do podjęcia kształcenia lub pracy zawodowej po ukończonym kształceniu, ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków w związku z podjętym kształceniem. Starosta może przyznać te środki w wysokości 80 proc. tych kosztów, nie więcej jednak niż 300 proc. przeciętnego wynagrodzenia w danym roku na jednego uczestnika, a w przypadku mikroprzedsiębiorstw – w wysokości 100 proc., nie więcej jednak niż 300 proc. przeciętnego wynagrodzenia w danym roku na jednego uczestnika. Środki z KFS przyznane pracodawcy na sfinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego stanowią pomoc udzielaną zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis. Defi-

nicję kształcenia ustawicznego zawiera art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b u.p.z.i.r.p. Rozumie się przez nie kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzupełnianie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w odniesieniu do bezrobotnych, poszukujących pracy, pracowników i pracodawców. Z powyższego wynika, iż 20 proc., musi pochodzić ze środków własnych pracodawcy.

Ustawodawca w zamkniętym katalogu przyczyn w art. 69b ust. 4, wskazuje w w/w ustawie, kiedy pracownik jest obowiązany zwrócić pracodawcy środki pozyskane z KFS. Otóż dzieje się tak wówczas, jeżeli pracownik, który nie ukończył kształcenia ustawicznego finansowanego ze środków KFS z powodu rozwiązania przez niego umowy o pracę lub rozwiązania z nim umowy o pracę na podstawie art. 52 ustawy z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. W przypadku, o którym mowa powyżej, pracodawca zwraca staroście środki KFS wydane na kształcenie ustawiczne pracownika.

Zazwyczaj pracodawcy podpisując umowy o podnoszenie kwalifikacji zawodowych z pracownikiem, kierują się jedynie postanowieniami kodeksu pracy w tym zakresie, nie bacząc na źródło pozyskanych środków. Jest to postępowanie nieprawidłowe.

Zgodnie bowiem z art. 103³ ustawy z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. DzU z 2018 r. poz. 917 z późn. zm.), pracownik podnoszący kwalifikacje zawodowe:

- 1) który bez uzasadnionych przyczyn nie podejmie podnoszenia kwalifikacji zawodowych albo przerwie podnoszenie tych kwalifikacji,
 - 2) z którym pracodawca rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy, w trakcie podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub po jego ukończeniu, w terminie określonym w umowie, o której mowa w art. 103⁴, nie dłuższym niż 3 lata,
 - 3) który w okresie wskazanym w pkt 2 rozwiąże stosunek pracy za wypowiedzeniem, z wyjątkiem wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn określonych w art. 94³,
 - 4) który w okresie wskazanym w pkt 2 rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia na podstawie art. 55 lub art. 94³, mimo braku przyczyn określonych w tych przepisach
- jest obowiązany do zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na ten cel z tytułu dodatkowych świadczeń, w wysokości proporcjonalnej do okresu zatrudnienia po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub okresu zatrudnienia w czasie ich podnoszenia.

Kluczową kwestią jest okoliczność, skąd pochodzą środki na podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Sąd badając przedmiotowe żądanie zwrotu, będzie badał źródło, skąd pochodziły środki i czy pracodawca posiadałby środki na podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracownika, gdyby nie otrzymał dofinansowania z zewnątrz.

Nawet zdarza się tak, że sąd bada datę zaksięgowania środków na rachunku bankowym pracodawcy i datę podpisania umowy na podnoszenie kwalifikacji zawodowych pomiędzy pracodawcą a pracownikiem.

Niewątpliwie pracodawca ma prawo do zwrotu faktycznie poniesionych kosztów i to kosztów poniesionych przez niego jako pracodawcę. Pracodawca podpisując umowę o podnoszenie kwalifikacji zawodowych przy zastosowaniu ogólnych przepisów z kodeksu pracy, gdzie środki w 80 proc. pochodzą z KFS, a następnie dochodząc nieponiesionych de facto przez niego środków, może naruszać zasadę współzycia społecznego, jaką jest wykorzystanie pozycji dominującej w stosunku pracownik – pracodawca oraz zasadę uczciwości (naruszenie przez pracodawcę zasad współzycia społecznego, uczciwego działania, dobrych obyczajów, przyzwoitości, lojalności wobec pracownika, stanowi czyn niedozwolony: wyrok SN z 11 czerwca 2003 r., I PK 273/02, OSNP 2004/16/279). Zgodnie natomiast z art. 5 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. DzU z 2018 r. poz. 1025 z późn. zm.): „Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony”.

Ponadto, właściwy wydaje się wniosek, iż postanowienia ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w rzeczonym zakresie, są przepisami szczególnymi do postanowień ustawy z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. DzU z 2018 r. poz. 917 z późn. zm.). W celu potwierdzenia tej tezy należy zastanowić się nad tym, co jeżeli pracodawca (który otrzymał środki z KFS) uzyskałby środki od pracownika, z którym miał podpisaną umowę o podnoszenie kwalifikacji zawodowych, z tym zastrzeżeniem, iż przyczyną uzyskania tych środków nie są przyczyny wskazane w art. 69b ust. 4 u.p.z.i.r.p. Przy czym nie musiałyby środków zwracać do starosty. W mojej ocenie mogłyby to spowodować bezpodstawne wzbogacenie po stronie pracodawcy. Powyższy wniosek koresponduje z orzecznictwem.

Jak podaje się w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych: „Zestawienie przepisów 103⁴ § 2 k.p. i art. 103⁵ k.p., oznacza, iż skoro w ustawie mowa jest o obowiązku zwrotu przez pracownika kosztów poniesionych przez pracodawcę, to zapis umowny nie może nakładać na pracownika obowiązku zwrotu kosztów, które w rzeczywistości nie zostały przez pracodawcę poniesione, a je-

nowisko Sądu Okręgowego, iż zgodnie z dyspozycją art. 103⁵ pkt 4 k.p., powód mógł się domagać zwrotu jedynie rzeczywiście poniesionych kosztów szkolenia.” (vide: II APa 19/17 – wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 2017-12-13).

Reasumując, należy wskazać, iż kluczową kwestią w zakresie żądania zwrotu środków przez pracodawcę, jest określenie, czy środki te zostały poniesione przez pracodawcę ze

////////////////////////////////////

Kluczową kwestią w zakresie żądania zwrotu środków przez pracodawcę jest określenie, czy środki te zostały poniesione przez pracodawcę ze środków należących do niego, czy też ze środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych. W przypadku funduszy uzyskanych zgodnie z art. 69b u.p.z.i.r.p., ze środków własnych pracodawcy pochodzi jedynie w 20 proc. Żądanie zwrotu środków przez pracodawcę będzie zasadne jedynie w wysokości 20 proc.

dy nie ustalono ich wysokości w umowie. Skarżący błędnie zatem utożsamia w apelacji pojęcie „kosztów poniesionych przez pracodawcę” z kosztami określonymi w umowie. Gdyby na pracowniku rozwiązującym umowę o pracę przed upływem terminu wynikającego z umowy ciążył obowiązek zwrotu kwoty wskazanej w umowie kwoty, oznaczonej jako koszty poniesionych szkoleń (w dowolnej wysokości koszty szkoleń, rzekomo poniesionych przez pracodawcę), zapis taki nie chroniłby pracodawcy przed ponoszeniem kosztów przeszkolenia pracownika, z którego nie miałby korzyści (co oczywiście było zamysłem ustawodawcy), ale de facto sprowadzałyby się do nałożenia na pracownika sankcji za wcześniejsze (przed upływem 3 lat) rozwiązanie umowy o pracę, przy jednoczesnym bezzasadnym wzbogaceniu pracodawcy kosztem pracownika. Zapis taki, jako mniej korzystny dla pracownika niż regulacja ustawowa, uznać zatem należy za nieważny. Sąd Apelacyjny podziela więc sta-

rodków należących do niego, czy też ze środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych. W przypadku funduszy uzyskanych zgodnie z art. 69b u.p.z.i.r.p., ze środków własnych pracodawcy pochodzi jedynie w 20 proc. Żądanie zwrotu środków przez pracodawcę będzie zasadne jedynie w wysokości 20 proc. Pracownik, który nie ukończył kształcenia ustawicznego finansowanego ze środków KFS w powodu rozwiązania przez niego umowy o pracę lub rozwiązania z nim umowy o pracę na podstawie art. 52 k.p., jest obowiązany do zwrotu pracodawcy poniesionych kosztów, na zasadach określonych w umowie pomiędzy pracownikiem a pracodawcą. W takim przypadku, pracodawca zwraca staroście środki KFS wydane na kształcenie ustawiczne pracownika, na zasadach określonych w umowie będącej podstawą przyznania tych środków pracodawcy (art. 69b ust. 4 i 5 u.p.z.i.r.p.). ■

* radca prawny, Kancelaria Prawna Gramatowsky